

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 627/2020-31

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditša a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], právne zastúpenej advokátkou JUDr. Darinou Solárovou, Škultétyho 3, Košice, proti postupu Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 24 C 171/2015 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 24 C 171/2015 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 24 C 171/2015 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** primerané finančné zadost'učinenie v sume **750 eur**, ktoré **j e** jej Okresný súd Prešov **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Prešov **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **375,24 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyni sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Ústavná sťažnosť sťažovateľky doručená ústavnému súdu 1. októbra 2020 bola uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 627/2020 z 2. decembra 2020 prijatá na ďalšie konanie v časti porušenia označených práv sťažovateľky zaručených čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky

(ďalej len „ústava“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 24 C 171/2015 (ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovateľka sa v návrhu na rozhodnutie domáha vyslovenia porušenia označených práv zaručených ústavou a dohovorom, žiada priznanie primeraného finančného zadostučinenia v sume 2 500 eur. Sťažovateľka súčasne navrhuje priznanie náhrady trov konania v sume 346,26 eur.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka doručila okresnému súdu žalobu, ktorou sa domáhala vyslovenia porušovania svojich základných práv a určenia neplatnosti zmluvy týkajúcej sa špecifikovaných nehnuteľností – verejnej cesty a parkoviska a inžinierskych sietí a uzatvorenej 4. septembra 2014, „*ktorá poškodzuje verejný záujem, ako aj základné práva žalobkyni... a je neplatná*“. Spolu so žalobou doručila sťažovateľka aj návrh na nariadenie predbežného opatrenia.

3. Okresný súd uznesením vyššieho súdneho úradníka z 9. júla 2018 zastavil konanie z dôvodu, že v 10-dňovej lehote nebol zaplatený súdny poplatok za návrh.

4. Proti uzneseniu o zastavení konania podala sťažovateľka 28. augusta 2018 sťažnosť a 15. augusta 2018 v 15-dňovej lehote od doručenia uznesenia zaplatila súdny poplatok v sume 99,50 eur, pričom trvala na oslobodení od súdnych poplatkov z dôvodov hodných osobitného zreteľa. Okresný súd uznesením z 28. novembra 2018 sťažnosť sťažovateľky zamietol a vrátil jej súdny poplatok. Proti uzneseniu z 28. novembra 2018 podala sťažovateľka odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) uznesením z 27. septembra 2019 tak, že „*vrátil vec porušovateľovi na rozhodovanie o návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov*“. Uznesenie krajského súdu nebolo sťažovateľke dosiaľ doručené. Následne okresný súd uznesením zo 7. augusta 2020 sťažovateľku oslobodil od súdnych poplatkov.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Podľa sťažovateľky doterajšia dĺžka napadnutého konania nezodpovedá právnej a faktickej zložitosti veci, v čase podania ústavnej sťažnosti konanie trvalo päť rokov a tri mesiace, nie je právoplatne skončené, dosiaľ sa neuskutočnilo ani jedno pojednávanie a „*rozsah úkonov porušovateľa sa obmedzil iba na riešenie otázky úhrady súdneho poplatku bez toho, aby sa zaoberal meritom veci*“.

6. Správanie sťažovateľky neprispelo k doterajšej dĺžke napadnutého konania. Postup okresného súdu porušil práva sťažovateľky na spravodlivý súdny proces aj tým, že ju 18. júna 2018 vyzval na zaplatenie súdneho poplatku za predbežné opatrenie v sume 99,50 eur, pričom „*Súd konal v rozpore so zákonom, pretože išlo o povinnosť zaplatiť 33.- € za predbežné opatrenie a aj preto, že sťažovateľka súdny poplatok za predbežné opatrenie zaplatila už v roku 2016 na výzvu súdu z 25. 11. 2015. Súd v tejto časti konal zmätočne v rozpore so zákonom o súdnych poplatkoch. Porušovateľ nikdy nevyzval sťažovateľku na úhradu súdneho poplatku za žalobný návrh. Posledným dňom súdnej lehoty na zaplatenie poplatku podľa výzvy doručenej 18. 06. 2018 bol deň 28. 06. 2018... Dňa 26. júna 2018 v 10 dňovej súdnej lehote, sťažovateľka odovzdala návrh na oslobodenie od súdnych poplatkov na poštu...*“.

7. Uznesenie o zastavení konania považuje sťažovateľka za ústavne neakceptovateľné a za odnímajúce spravodlivosť. Okresný súd zastavil konanie napriek tomu, že na zaplatenie súdneho poplatku ju nikdy nevyzval. Návrh na oslobodenie od súdneho poplatku bol okresnému súdu doručený 29. augusta 2018, čo okresný súd posúdil ako doručenie po uplynutí 10-dňovej lehoty, hoci zásielku s návrhom sťažovateľka podala na pošte 26. augusta 2018, teda včas.

8. Podľa sťažovateľky postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené jej základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, „čím teda bola zasiahnutá aj spravodlivosť“. Sťažovateľka v tomto smere poukazuje aj na relevantnú judikatúru ústavného súdu.

9. Primeraného finančného zadostučinenia sa sťažovateľka domáha „s prihliadnutím na doterajšiu dĺžku napadnutého konania, počas ktorej sa Okresný súd vôbec nevenoval meritú veci ale obmedzil sa iba na nesprávne počítanie lehôt a neprocesné úkony, cieľom ktorých bolo odmietnutie vo veci konať a s prihliadnutím na obdobia nečinnosti porušovateľa...“. Sťažovateľka ďalej uvádza, že „v dôsledku neústavného konania porušovateľa v priebehu vyše 5 rokov musela zažívať nervozitu, stres, poníženie, bola donútená k zbytočným úkonom a strate času, k dodatočným stretnutiam s úradnými a neúradnými osobami... len aby sa mohla domôcť garantovaných práv v právnom štáte a dočkať sa poskytnutia právnej istoty a rozhodovania svojej žaloby vo veci, ktorá ma aj verejný význam.“.

III.

Vyjadrenie okresného súdu, replika sťažovateľky a prehľad spisu

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

10. Na výzvu ústavného súdu sa k ústavnej sťažnosti vyjadril predseda okresného súdu v prípise č. k. 1 SprO/258/2021 z 9. februára 2021 a č. k. 1 SprO/258/2021 z 24. februára 2021, ku ktorému pripojil vyjadrenie zákonnej sudkyne z 5. februára 2021, s ktorým sa z vecného hľadiska stotožnil.

11. Zákonná sudkyňa vymedzila prehľad napadnutého konania, pričom uviedla, že sťažovateľka sa návrhom doručeným v slovenskom jazyku 24. augusta 2015 domáhala nariadenia predbežného opatrenia, ktorým mal okresný súd nariadiť, aby sa žalovaná zdržala výkonu všetkých druhov stavebných prác, ako aj ich nariadenia tretím osobám na parcele [REDAKOVANÉ] zapísanej na [REDAKOVANÉ] do právoplatného skončenia súdneho sporu vo veci samej. Dňa 25. augusta 2015 doručila sťažovateľka žalobu vo veci samej na vyslovenie porušovania základných práv a na určenie neplatnosti zmluvy, taktiež v slovenskom jazyku.

12. Uznesením z 23. septembra 2015 okresný súd návrh sťažovateľky na nariadenie predbežného opatrenia zamietol z dôvodu, že sťažovateľka nepreukázala naliehavosť a odôvodnenosť potreby vydania predbežného opatrenia. Proti tomuto uzneseniu podala sťažovateľka odvolanie v slovenskom jazyku, o ktorom rozhodol krajský uznesením z 22. marca 2016 tak, že uznesenie okresného súdu potvrdil.

13. Písomným podaním doručeným okresnému súdu 25. januára 2016 v slovenskom jazyku sťažovateľka oznámila, že je síce občiankou Slovenskej republiky, ale patrí k národnostnej menšine a jej materinským jazykom je ruština. Pre rovnaké možnosti uplatnenia práv, ako aj pre rovnosť účastníkov žiadala, aby jej okresný súd zabezpečil právo na konanie vo veci v jej materinskom

jazyku, a to doručením všetkých písomností spolu s ich úradným prekladom do ruštiny. Následne 7. marca 2016, 23. mája 2016 a 3. apríla 2018 sťažovateľka doručila okresnému súdu písomnosti ručne písané v azbuke.

14. Uznesením z 20. apríla 2018 okresný súd návrh sťažovateľky na pribratie tlmočníka z ruského jazyka zamietol z dôvodu preukázania, že sťažovateľka rozumie slovenskému jazyku. Zákonná sudkyňa poukázala na to, že v roku 2008 bol na stránke <kosice.korzar.sme.sk> publikovaný rozhovor so sťažovateľkou, v ktorom okrem iného uvádza, že na Slovensku žije už takmer 10 rokov, teda minimálne od roku 1999. V čase rozhodovania o návrhu na pribratie tlmočníka sťažovateľka vystupovala v 8 aktívnych súdnych sporoch vedených okresným súdom. Z publikovaného rozhovoru, ktorý zákonná sudkyňa priložila k vyjadreniu, je zrejmé, že sťažovateľka pochádza z Ukrajiny, v písomnostiach doručovaných súdu však uvádza, že jej materinským jazykom je ruština.

15. Okresný súd vyzval 24. mája 2018 sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku za podaný návrh vo výške 99,50 eur. Súdny poplatok nezaplatila, posledný deň lehoty na zaplatenie súdneho poplatku podala na pošte nečitateľné rukou písané podanie adresované súdu. Vo formulári výzvy sa nachádzal text *«„v spore o nariadenie predbežného opatrenia“»*, keďže s týmto predmetom konania bolo napadnuté konanie zaevidované v registri. Sťažovateľka okresný súd *„ohľadom jej nejasností vo formulári v relevantnom čase nekontaktovala.“*

16. Uznesením vyššieho súdneho úradníka z 9. júla 2018 okresný súd konanie pre nezaplatenie súdneho poplatku zastavil. Proti tomuto uzneseniu podala sťažovateľka sťažnosť, o ktorej rozhodla zákonná sudkyňa uznesením z 28. novembra 2018 tak, že sťažnosť zamietla.

17. Krajský súd uznesením č. k. 6 Co 76/2019-97 z 27. septembra 2019 uložil okresnému súdu rozhodnúť o žiadosti sťažovateľky o priznanie oslobodenia od platenia súdnych poplatkov. Okresný súd uznesením zo 7. augusta 2020 priznal sťažovateľke oslobodenie od platenia súdnych poplatkov v plnom rozsahu. Súdny spis sa od októbra 2020 nachádza na krajskom súde v zmysle pokynu v uznesení z 27. septembra 2019.

18. Zákonná sudkyňa citovala články ústavy, dohovoru a ustanovenia zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“), pričom v kontexte s týmito ustanoveniami je okresný súd *„toho názoru, že procesný postup žalobkyne, ktorá od roku 2000 žije na Slovensku, používa titul JUDr. a do momentu, kým jej návrh na nariadenie neodkladného opatrenia nebol právoplatne zamietnutý komunikovala so súdom v slovenskom jazyku čitateľnou formou, je bezdôvodne šikanózný.“*. Podľa zákonnej sudkyne je základom demokratického a právneho štátu aj to, aby občania Slovenskej republiky poznali nielen svoje práva, ale aj povinnosti.

19. V napadnutom konaní pojednávanie nebolo nariadené z dôvodu, že súdny spis sa od októbra 2020 nachádza na krajskom súde, *„podľa aktuálnych informácií žalobkyňa nevlastní žiadnu nehnuteľnosť v obci [REDAKOVANÉ]. Súd prvej inštancie odmieta procesné úkony, ktoré celkom zjavne slúžia na zneužitie práva alebo na svojvoľné a bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva, alebo vedú k nedôvodným prietahom v konaní.“*

III.2. Replika sťažovateľky:

20. Sťažovateľka v reakcii na vyjadrenie okresného súdu v stanovisku doručenom ústavnému súdu 18. marca 2021 poukázala na dôvod, prečo podala okresnému súdu žalobu. Uviedla, že v obci [REDAKOVANÉ] fyzická osoba nadobudla užívacie a vlastnícke právo k verejnej ceste, ktorá je zaradená v sieti miestnych komunikácií vrátane jediného parkoviska v uvedenej časti obce. Týmto je ohrozený život a zdravie sťažovateľky, ktorá trvalo žije v uvedenej obci, ako aj životy a zdravie ďalších desiatich rodín, medzi ktorými sú osoby v pokročilom veku aj ťažko zdravotne postihnuté dieťa.

21. Zákonná sudkyňa čerpala závery o ovládaní slovenského jazyka sťažovateľkou z novinového článku z roku 2008. Témou uvedeného článku bola umelecká činnosť sťažovateľky a uvedený článok bol sformulovaný a napísaný novinárom, a nie sťažovateľkou.

22. Zo spôsobu označenia strán sporu je podľa sťažovateľky zjavné, že zákonná sudkyňa sa so žalobou sťažovateľky neoboznámila. Z vyjadrenia zákonnej sudkyne tiež vyplýva, že „*má nespornú snahu preniesť svoju zodpovednosť za nesprávne procesné postupy na sťažovateľku.*“.

23. Nesprávny a neefektívny postup okresného súdu vyplýva z toho, že zastavil konanie pre nezaplatenie súdneho poplatku, hoci sťažovateľka súdny poplatok zaplatila. Proti tomuto postupu sa musela brániť podaním odvolania a v následnom odvolacom konaní, čím došlo k zbytočnému predĺženiu napadnutého konania. Sťažovateľka tiež poukázala na to, že doteraz jej nebolo doručené uznesenie krajského súdu z 27. septembra 2019.

24. Sťažovateľka uviedla, že je príslušníčkou ukrajinskej národnostnej menšiny a jej materinským jazykom je ruský jazyk. Okresný súd, resp. zákonná sudkyňa nie je povolaná k tomu, aby sama posudzovala jazykovú zdatnosť sťažovateľky. Okresný súd jej nemôže brániť vykonávať práva, ktoré jej priznáva ústava a zákon tak, aby mala zabezpečené rovnaké možnosti ako druhá strana konania. Uviedla, že pre riadne *«oboznámenie sa s písomnosťami ako aj pre podania vyhotovené v Slovenskom jazyku (väčšina listín) sťažovateľka vždy musela požiadať o pomoc iných. Len výnimočne, ak to nebolo možné a v časovej tiesni, používala svoj materinský jazyk. Porušovateľove výhrady proti sťažovateľke o „údajnom šikanóznom konaní“ len preto, že uplatňovala svoje ľudské právo na konanie pred súdom vo svojom materinskom jazyku, nemá miesto v žiadnom právnom poriadku, žiadneho štátu EÚ...»*.

25. Vzhľadom na uvedené skutočnosti sťažovateľka trvá na podanej ústavnej sťažnosti.

III.3. Prehľad spisu:

26. Na účely rozhodnutia o ústavnej sťažnosti sťažovateľky ústavný súd vychádzal z prehľadu procesných úkonov v napadnutom konaní tak, ako vyplýva z ústavnej sťažnosti a tiež z vyjadrenia okresného súdu (zákonnej sudkyne). Okrem toho sa ústavný súd oboznámil s obsahom súdneho spisu okresného súdu, z ktorého zistil tieto skutočnosti:

27. Po doručení návrhu sťažovateľky na zabezpečenie ústavného a zákonného práva na konanie v materinskom jazyku 15. decembra 2015 okresný súd 4. februára 2016 vyzval sťažovateľku, aby uviedla, ktoré konkrétne listiny žiada preložiť. Okresný súd tiež konštatoval, že sťažovateľka v návrhu uviedla, že je občiankou Slovenskej republiky, že jej podania boli spísané v slovenskom

jazyku, pričom nepreukázala, že nerozumie slovenskému jazyku, prípadne, že jej materinským jazykom je ruský jazyk.

Dňa 7. marca 2016 sťažovateľka doručila okresnému súdu rukou písané podanie – zrejme v azbuke a v ruskom jazyku. Z časti písanej v slovenskom jazyku vyplýva, že má ísť o odvolanie proti uzneseniu okresného súdu z 25. novembra 2015.

Okresný súd 25. apríla 2016 predvolal sťažovateľku na 10. máj 2016 na informatívny výsluch.

Dňa 23. mája 2016 doručila sťažovateľka návrh na prerušenie konania.

Dňa 13. júna 2017 doručila sťažovateľka podanie, v ktorom rozšírila okruh žalovaných.

Pokynom z 22. novembra 2017 sudca uložil vyššiemu súdnemu úradníkovi, aby zabezpečil preklad podaní sťažovateľky, rozhodol o vstupe ďalšieho žalovaného, pripojil spis sp. zn. 12 C 305/2014 a rozhodol o návrhu sťažovateľky na prerušenie konania.

Okresný súd vyzval 12. decembra 2017 sťažovateľku, aby čestne vyhlásila, že nerozumie slovenskému jazyku, a aby uviedla, či trvá na preklade označených písomností do ruského jazyka.

Zásielky s uvedenou výzvou boli vrátené okresnému súdu ako neprevzaté v odbernej lehote.

Okresný súd 21. februára 2018 požiadal políciu o súčinnosť pri doručení zásielky pre sťažovateľku.

Dňa 17. marca 2018 príslušný útvar polície oznámil, že zásielka pre sťažovateľku bola doručená – prevzal ju manžel sťažovateľky.

Dňa 3. apríla 2018 sťažovateľka doručila podanie – odpoveď na výzvu súdu, pričom text podania je písaný v azbuke.

Uznesením z 20. apríla 2018 okresný súd zamietol návrh sťažovateľky na pribratie tlmočníka z dôvodu, že z doteraz doručených podaní sťažovateľky písaných v slovenskom jazyku vyplýva, že sťažovateľka ovláda slovenský jazyk. Poukázal tiež na to, že sťažovateľka pochádza z Ukrajiny, na území Slovenskej republiky žije takmer 20 rokov a ako žalobkyňa vystupuje v 8 aktívnych súdnych sporoch pred okresným súdom.

Uznesením z 9. júla 2018 vyšší súdny úradník okresného súdu zastavil konanie pre nezaplatenie súdneho poplatku za návrh. Proti tomuto uzneseniu podala sťažovateľka sťažnosť písanú v slovenskom jazyku s vyhlásením, že na účely tohto podania je použitá pomoc inej osoby.

Uznesením z 28. novembra 2018 okresný súd zákonnou sudkyňou zamietol sťažnosť sťažovateľky proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka z 9. júla 2018.

Na základe odvolania sťažovateľky rozhodol krajský súd uznesením z 27. septembra 2019 tak, že vrátil vec na rozhodnutie o žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov. Krajský súd poukázal na to, že sťažovateľka k podaniu označenému ako „*Odvolanie proti uzneseniu zo dňa 25. 11. 2015*“ priložila potvrdenie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Prešov z 25. januára 2016 o vedení sťažovateľky v evidencii uchádzačov o zamestnanie. Z uvedeného podania „*vyplýva, že žalobkyňa žiada o oslobodenie od súdnych poplatkov. O tejto žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov súd prvej inštancie doposiaľ nerozhodol... Žalobkyňa navyiac v odvolaní zo dňa 21. 12. 2018 uvádza, že o oslobodenie od súdnych poplatkov žiadala aj podaním doručeným súdu dňa 29. 06. 2018...*“.

Uznesením zo 7. augusta 2020 okresný súd priznal sťažovateľke oslobodenie od súdnych poplatkov.

Dňa 20. októbra 2020 sťažovateľka doručila okresnému súdu podanie písané v slovenskom jazyku s vyhlásením o pomoci inej osoby, v ktorom žiada o vrátenie súdneho poplatku.

V čase rozhodovania ústavného súdu predmetná vec bola predložená krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaniach sťažovateľky proti uzneseniu o zamietnutí návrhu na pribratie tlmočníka a proti uzneseniu, ktorým zákonná sudkyňa zamietla sťažnosť proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka o zastavení konania.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

28. Ústavný súd v súlade s § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní okresného súdu a sťažovateľky, berúc do úvahy aj skutočnosti vyplývajúce zo súdneho spisu okresného súdu v predmetnej veci, dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

IV.1. K porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote:

29. Podstatou argumentácie sťažovateľky je námietka porušenia označených práv podľa ústavy a dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, predmetom ktorého je vyslovenie *„porušovania jej základných práv a určenia neplatnosti zmluvy týkajúcej sa špecifikovaných nehnuteľností – verejnej cesty a parkoviska a inžinierskych sietí a uzatvorenej 4. septembra 2014.“*

30. Pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy si ústavný súd osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 280/08, I. ÚS 326/2010).

31. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie už citovaných práv vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

32. Ústavný súd vo svojej judikatúre (napr. IV. ÚS 22/02, III. ÚS 103/09) už uviedol, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna a neefektívna činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov alebo práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa dohovoru, a to v prípade, ak jeho činnosť

nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovatelia na neho obrátili s návrhom, aby o ich veci rozhodol.

33. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného konania v čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku.

34. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania (resp. strany v spore) a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

35. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že predmetom konania je určenie neplatnosti špecifikovanej zmluvy a návrh na vyslovenie porušovania základných práv. Konania o určenie neplatnosti právneho úkonu (zmluvy) tvoria štandardnú a pomerne početnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov v civilnej agende. Nejaví sa, že by v predmetnej veci bol prítomný prvok právnej alebo skutkovej zložitosti veci. Je vecou okresného súdu, aby ústavne akceptovateľne vyriešil otázku spôsobu konania so sťažovateľkou s ohľadom na jej vyhlásenie, že žiada, aby bol zabezpečený výkon jej práva konať pred súdom v jej materinskom jazyku. V čase rozhodovania ústavného súdu napadnuté konanie trvá päť rokov a sedem mesiacov a nie je právoplatne skončené.

36. Správanie účastníkov konania (strán sporu) je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prietahom. V rámci hodnotenia prípadných zbytočných prietáhov v napadnutom konaní z hľadiska druhého kritéria ústavný súd zistil, že sťažovateľka má v určitej miere podiel na predĺžení napadnutého konania – pričom v určitom rozsahu toto predĺženie konania možno pripočítať na jej ťarchu. Sťažovateľka v počiatočných fázach konania predkladala podania písané v slovenskom jazyku bez vyhlásenia, že jazyku, v ktorom sa vedie konanie, nerozumie. Následne až v neskoršom štádiu konania predkladala podania čiastočne písané rukou, zrejme v azbuke a v ruskom jazyku, a čiastočne v slovenskom jazyku. Tento postup bol selektívny, keďže predložila aj ďalšie podania písané v slovenskom jazyku s vyhlásením, že pri danom podaní využila pomoc inej osoby. Sťažovateľka tiež opakovane nepreberala výzvu okresného súdu, ktorá sa týkala ňou uplatneného práva na konanie v materinskom jazyku. Ústavný súd postup sťažovateľky, t. j. konkrétny spôsob, akým uplatnila právo na konanie v materinskom jazyku, hodnotí ako nekonštruktívny s nedostatkom súčinnosti. Ústavný súd nehodnotí opodstatnenosť jej návrhu na pribratie tlmočníka, nie je súdom skutkovým, preto nemôže vykonať dokazovanie v tomto smere. Je úlohou vo veci konajúcich súdov ústavne akceptovateľne vyriešiť túto skutkovú otázku.

37. V súvislosti s hodnotením postupu sťažovateľky v napadnutom konaní ústavný súd poukazuje na viaceré jej procesné návrhy – návrh na nariadenie predbežného opatrenia, návrh na konanie v jej materinskom jazyku a návrh na oslobodenie od súdnych poplatkov. Uvedené návrhy ako také

predstavujú legitímnu procesnú aktivitu strany sporu s tým, že rozhodovanie o týchto návrhoch (vrátane odvolacej inštancie) nepochybne spôsobilu v určitej miere predĺženie napadnutého konania. V tomto smere však ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, v ktorej uviedol, že v dôsledku uplatnenia procesných práv účastníkom konania nepochybne dochádza k predĺženiu konania, zodpovednosť za tento stav neznáša oprávnená osoba, ale nemožno ju pripísať ani štátnemu orgánu konajúcemu vo veci (III. ÚS 242/03, IV. ÚS 218/04, II. ÚS 865/2014, II. ÚS 484/2016).

38. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

39. Z prehľadu procesných úkonov vyplýva, že napadnuté konanie trvá päť rokov a sedem mesiacov, pričom dosiaľ nedošlo k meritórnemu prejednávaní veci samej, napr. na nariadenom pojednávaní. V napadnutom konaní konajúce súdy – okresný súd a krajský súd doteraz riešili len otázky procesného charakteru – návrh na nariadenie predbežného opatrenia, návrh na konanie v materinskom jazyku a návrh na oslobodenie od súdnych poplatkov. Okresný súd stále nerozhodol o zmene žaloby – rozšírení okruhu žalovaných ani o návrhu na prerušenie konania. Zastavenie konania pre nezaplatenie súdneho poplatku je potrebné vyhodnotiť ako neefektívny a formalistický postup okresného súdu, čo vyplýva aj z hodnotenia krajského súdu, ktorý už skoršie podanie sťažovateľky hodnotil ako návrh na oslobodenie od súdnych poplatkov. V napadnutom konaní dvakrát rozhodoval krajský súd ako odvolací súd o opravných prostriedkoch sťažovateľky proti rozhodnutiam okresného súdu o jej procesných návrhoch.

40. Na podklade uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd v doterajšom priebehu napadnutého konania nezvolil ústavne súladný procesný postup, t. j. taký ktorý by smeroval k rozhodnutiu vo veci samej bez zbytočných priet'ahov, a tým aj k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty strán sporu. Predovšetkým neefektívnym a nesústredeným postupom okresného súdu tak bolo v napadnutom konaní porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto rozhodol v súlade s čl. 127 ods. 2 prvou vetou ústavy a § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené v bode 1 výrokovej časti tohto nálezu.

41. Vzhľadom na to, že napadnuté konanie vedené okresným súdom nie je v čase rozhodovania ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných priet'ahov tak, ako to je uvedené v bode 2 výrokovej časti tohto nálezu, hoci sťažovateľka v ústavnej sťažnosti takýto návrh neuviedla. Možnosť ústavného súdu takto rozhodnúť vyplýva z § 133 ods. 3 zákona o ústavnom súde, ktorého znenie zodpovedá právomoci ústavného súdu vyjadrenej v čl. 127 ods. 2 ústavy, kde len rozhodnutie o primeranom finančnom zadosťučinení je viazané na návrh sťažovateľa [porovnaj § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde]. Predmetnú právomoc uplatňuje ústavný súd, keď vyhovie ústavnej sťažnosti, v záujme zabezpečenia účinnej ochrany základných práv a slobôd (porovnaj tiež dôvodovú správu

k § 133 zákona o ústavnom súde). Tento príkaz sa týka okresného súdu osobitne po vrátení veci krajským súdom a aj v závislosti od prípadných pokynov krajského súdu.

V.

Primerané finančné zadost'učinenie

42. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

43. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej s'ťažnosti vyhovie, môže priznať s'ťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie, ak o to požiadal.

44. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. IV. ÚS 210/04, I. ÚS 164/2018).

45. Prihliadajúc na petit ústavnej s'ťažnosti, ústavný súd konštatuje, že s'ťažovateľka si uplatnila primerané finančné zadost'učinenie v sume 2 500 eur, ktoré odôvodnila skutočnosťami bližšie uvedenými v bode 9 tohto nálezu.

46. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadost'učinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESJP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

47. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä nesústredenú a neefektívnu činnosť okresného súdu, doterajšiu dĺžku napadnutého konania, ku ktorej prispela aj procesná aktivita s'ťažovateľky (za ktorú nenesie zodpovednosť s'ťažovateľka, ale nemožno ju pripočítať ani okresnému súdu), a tiež to, že k doterajšej dĺžke napadnutého konania prispelo aj správanie s'ťažovateľky (konkrétny spôsob uplatnenia práva konať v materinskom jazyku, ktorý možno pripočítať na ťarchu s'ťažovateľky), ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadost'učinenia v sume 750 eur (bod 3 výroku tohto nálezu). Vzhľadom na priznanie finančného zadost'učinenia v sume 750 eur oproti s'ťažovateľkou navrhovanej sume 2 500 eur vo zvyšnej časti ústavný súd ústavnej s'ťažnosti nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

48. Ústavný súd priznal s'ťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 375,24 eur.

49. Návrh na priznanie trov právneho zastúpenia ústavný súd posudzoval podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). S'ťažovateľke priznal trovy právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie ústavnej s'ťažnosti) podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2020

v sume 177 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2020 v sume 10,62 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Celková suma náhrady trov konania takto predstavuje sumu 375,24 eur (bod 4 výroku tohto nálezu). Vzhľadom na skutočnosť, že replika sťažovateľky neobsahovala žiadnu novú argumentáciu, ktorou by sťažovateľka podporila záver o ústavnej neudržateľnosti postupu okresného súdu v napadnutom konaní, ústavný súd náhradu trov konania za tento úkon sťažovateľke nepriznal (bod 5 výroku tohto nálezu).

50. Pri rozhodovaní o trovách konania ústavný súd neprihliadol na to, že sťažovateľka vyčíslila výšku náhrady trov konania v nižšej sume (346,26 eur), na akú má podľa vyhlášky nárok. Ústavný súd vychádzal z toho, že o náhrade trov môže rozhodovať v odôvodnených prípadoch podľa zásady úspechu (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde). Zákonnou náležitosťou ústavnej sťažnosti nie je uplatnenie nároku na náhradu trov konania a výpočet jej výšky (porovnaj § 39, § 43 a § 123 zákona o ústavnom súde). V zmysle § 262 ods. 1 CSP v spojení s § 62 zákona o ústavnom súde o nároku na náhradu trov konania rozhodne súd aj bez návrhu v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí. Ústavný súd takto rozhodol o náhrade preukázaných, odôvodnených a účelne vynaložených výdavkov, ktoré sťažovateľke v konaní pred ústavným súdom vznikli (§ 251 CSP).

51. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. marca 2021

Libor DUEA
predseda senátu